

А.С. Гембарук

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Зміни, які в останні роки відбуваються у системі освіти в Україні, зумовлюють перегляд підходів до підготовки сучасного вчителя, у тому числі й іноземної мови, для загальноосвітніх навчальних закладів України. Важливим у цьому зв'язку є формування професійної компетентності вчителя 21 століття.

У науково-педагогічній літературі під професійною компетентністю педагога розуміють особистісні можливості викладача, які дають йому можливість самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу. Отже професійна компетентність вчителя – це єдність його теоретичної і практичної готовності здійснювати педагогічну діяльність.

Проблема формування професійної компетентності вчителів іноземних мов досліджувалася такими вченими, як: Е. Г. Азімов, А. Н. Щукін, Л. І. Морська, Н. В. Харитонova, О. Б. Бігич, Н. В. Баграмова. Нам імponує думка Е. Г. Азімова та А. Н. Щукіна, які розглядають професійну компетентність як здатність вчителя до успішної професійної діяльності. У їхньому баченні, професійна компетентність передбачає наявність знань з дидактики, психології, мовознавства, психолінгвістики та інших наук, значимих для діяльності педагога, володіння професійними вміннями, а саме конструктивними, організаційними, гносеологічними й комунікативними. На думку вчених, професійна компетентність включає чотири види компетенції: мовну компетенцію, яка надає уявлення про систему мови та про вміння користуватися нею для розуміння мовлення інших людей, вираження власних думок в усній або письмовій формах, а також аналізу мовлення учнів з точки зору його відповідності нормам виучуваної мови; мовленнєву та комунікативну

компетенції, які забезпечують здатність користуватися мовою як засобом спілкування у різних його сферах та різних ситуаціях; методичну компетенцію, яка дозволяє користуватися мовою у професійних цілях, навчати мови.

У контексті формування професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови вартою уваги є думка Т. М. Комарницької, яка говорить про необхідність формування таких видів компетенцій, як особистісна, яка передбачає усвідомлення значущості ролі вчителя, соціальна (здатність затверджувати статус свого предмета в освітній концепції України), спеціальна, яка, у свою чергу, на думку дослідниці, поділяється на мовну (досконале володіння вчителем мовою, його вміння навчити інших) і філологічну компетенції (володіння найсучаснішими теоретичними знаннями з культурології) та дидактико-методична, до якої на лежать володіння сучасними принципами комунікативної дидактики, орієнтованої на діяльнісний підхід до мови як інструменту до дії, когнітивний підхід, за якого учень є суб'єктом навчального процесу, й інтеркультурний підхід.

Проте сучасний вчитель іноземної мови має бути здатним реалізовувати свою професійну компетентність на рівні європейських вимог, до яких насамперед відносяться: компетенція в галузі рідної мови; компетенція у сфері іноземної мови; математична, фундаментальна природничо-наукова і технічна компетенції; комп'ютерна компетенція; навчальна компетенція; міжособистісна, міжкультурна й соціальна компетенції, громадянська компетенція; культурна компетенція.

На нашу думку, кожна із зазначених вище компетенцій реалізується у поєднанні з іншими. Отже можна стверджувати, що їх сукупність створює професійну компетентність майбутнього вчителя іноземної мови, вчителя обізнаного не лише у своєму предметі, а й здатного створити умови, що сприятимуть розвитку та саморозвитку особистості дитини. На підготовку саме такого вчителя спрямований спільний проект МОН України та Британської Ради в Україні «Шкільний вчитель нового покоління».